

PRVI MUZIKOLOŠKI KORACI – FIRST MUSICOLOGICAL STEPS

UIME ČOVJEKA BUDUĆNOSTI: ULOGA ODBORA ZA GOSTOVANJA U KULTURNOM ŽIVOTU SLAVONSKOG BRODA (1953-1961)*

ECIA BAT

*učenica 4. r. Odjela za pjevanje
Glazbena škola Slavonski Brod
Vukovarska 1
35000 SLAVONSKI BROD*

UDK / UDC: 78:316.7(497.542)“1953/61“

DOI: <https://dx.doi.org/10.21857/9e311hdjzm>

Primljeno / Received: 15. 5. 2025.

Prihvaćeno / Accepted: 4. 11. 2025.

Nacrtak

Odbor za gostovanja osnovan je 1953. godine u sklopu Savjeta za prosvjetu i kulturu Narodnog odbora gradske općine Slavonski Brod s ciljem da znatno obogati i unaprijedi kulturni život grada. Do 1961. godine Odbor je, organizirajući gostovanja profesionalnih glazbenih i kazališnih umjetnika i ansambala, dao značajan doprinos razvoju glazbene i kulturne ponude Slavonskog Broda. Ključnu ulogu imao je glazbenik i pedagog Franjo Pokaz, koji je kao predsjednik i tajnik Odbora svojim zalaganjem uspostavio suradnje s brojnim umjetnicima i kazališnim kućama iz Hrvatske i drugih repu-

blika bivše Jugoslavije. Među najznačajnijim aktivnostima osobito se ističu dva koncertna gostovanja Zagrebačkih solista. Premda je Odbor povremeno djelovao u otežanim financijskim uvjetima, usmjerenje na visoku kvalitetu programa ostalo je njegov trajni prioritet.

Ključne riječi: Odbor za gostovanja, Slavonski Brod; Franjo Pokaz; koncerti; kazališne predstave; Zagrebački solisti

Keywords: Guest Performances Committee, Slavonski Brod; Franjo Pokaz; concerts; theatrical performances; Zagreb Soloists

* Ovaj je rad doručena verzija istraživačkoga rada koji je osvojio prvo mjesto na 32. državnom Natjecanju iz povijesti (Krk, 7-9. svibnja 2025) u kategoriji Samostalnih istraživačkih radova učenika srednjih škola u Republici Hrvatskoj, u konkurenciji 13 radova pozvanih na državno natjecanje u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje. Time je učenica postala državna prvakinja u navedenoj kategoriji te je nagrađena Oskarom znanja.

1. Uvod

Poticaaj za ovo istraživanje proizašao je iz obilježavanja 70. obljetnice osnutka Glazbene škole Slavonski Brod tijekom 2024. godine. Budući da je Franjo Pokaz, prvi ravnatelj Škole, bio inicijator osnutka Odbora za gostovanja u Slavonskom Brodu, ovim istraživanjem želi se ukazati na ulogu Odbora za gostovanja u razvoju glazbenog života grada.

Odbor za gostovanja osnovan je u okviru Savjeta za prosvjetu i kulturu Narodnog odbora gradske općine Slavonski Brod, a djelovao je u razdoblju između 1953. i 1961. godine. Pod vodstvom Franje Pokaza, organizacijom gostovanja profesionalnih glazbenih i kazališnih umjetnika i ansambala značajno je pridonio razvoju kulturnog, a posebice glazbenog života Slavonskog Broda.

Budući da ova tema dosad nije sustavno obrađena u literaturi, istraživanje se prije svega temelji na arhivskome gradivu koje se čuva u Državnom arhivu u Slavonskom Brodu, Podružnici za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest, Muzeju Brodskog Posavlja te u Glazbenoj školi Slavonski Brod. Analizirala se i službena korespondencija Franje Pokaza s institucijama i suradnicima, programski materijali i plakati koncerata u organizaciji Odbora te novinski članci objavljeni u novinama *Brodski list*. Uz arhivsko gradivo, koristila se relevantna sekundarna literatura koja je ponajprije poslužila pružanju uvida u povijesni kontekst glazbenog života Slavonskog Broda.

2. Glazbeni život Slavonskog Broda sredinom 20. stoljeća

2.1. Kontekst glazbenog života grada

Novija povijest glazbenog života Slavonskog Broda može se pratiti od 1871. godine i osnutka Hrvatskog pjevačkog društva »Davor«, koje je imalo važnu ulogu u razvoju i oblikovanju glazbenog i kulturnog identiteta grada. Na prijelazu u 20. stoljeće kratko je postojala Gradska glazbena škola u sklopu Građanske škole, a nastavnici tadašnje Mađarske gimnazije privatno su podučavali violinu. Do kraja Prvoga svjetskog rata djelovala je vojna glazba koja je tada imala velik značaj, a 30-ih godina 20. stoljeća pojavila se ideja profesionalnog ansambla – Brodskoga gudalačkog kvarteta.¹ No, nakon dvaju koncerata, taj je komorni sastav prestao s radom. U prvoj polovici 20. stoljeća nositelji kulturnoga života bila su kulturno-umjetnička društva,² a plakati i novinski izvještaji svjedoče o povremenim gosto-

¹ Brodski gudalački kvartet činili su Olga Jurak, violina, Eugen Arić, violina, Julio Gross, viola i Zvonimir Stopić, violončelo. Usp. Zvonimir TOLDI: *101 brodska priča*, knj. 5, Slavonski Brod: Lasica – Muzej Brodskog Posavlja, 2021, 292-294.

² Uz HPD »Davor« kao najaktivnije društvo djelovali su Srpsko pevačko društvo »Branko Radičević«, Radnička prosvjetna grupa »Sloga«, koja je 1934. promijenila ime u »Jedinstvo«, Tamburaški

vanjima profesionalnih umjetnika koji su gradu donosili raznolik program i građanima omogućavali kontakt s tadašnjim glazbenim središtima.³

Sredinom 20. stoljeća kulturne su se okolnosti u Slavanskom Brodu počele značajnije mijenjati u skladu s poslijeratnim nastojanjima da se svakom građaninu omogućí pristup kulturnim sadržajima kako bi se razvijao umjetnički ukus i poticalo obrazovanje. Uz osnivanje novih kulturno-umjetničkih društava, 1949. godine pokrenut je Muzički tečaj, kojega su polaznici mogli učiti svirati različite instrumente i dobiti osnovnu poduku iz glazbene teorije. Taj je tečaj predstavljao značajan iskorak jer je prije njega postojala tek privatna poduka koja je bila ograničena uglavnom na satove klavira.⁴ Godine 1950. osnovani su Gradski orkestar i Amatersko kazalište, dok je osnutkom Niže muzičke škole 1954. godine omogućeno sustavno glazbeno obrazovanje djece i mladih. Važno je dodati da su učitelji Muzičkoga tečaja, a kasnije i Muzičke škole, aktivno sudjelovali u radu pojedinih društava te su sami povremeno organizirali koncerte. Time su nastojali popuniti prazninu koja je postojala u glazbenom životu grada.

Iako su inicijative prve polovice 20. stoljeća bile usmjerene na razvoj glazbenog amaterizma, Savjet za prosvjetu i kulturu Narodnog odbora gradske općine Slavonski Brod prepoznao je potrebu za podizanjem razine kvalitete kulturnih događaja i njihovom kontinuiranom dostupnošću građanima. U tom je kontekstu 1953. osnovan Odbor za gostovanja, kojemu je cilj bio sustavnija i kvalitetnija organizacija dolazaka profesionalnih umjetnika i ansambala u grad.

2.2. Pokretačka snaga Franje Pokaza

»Protagonist« novog organizacijskog tijela bila je osoba koja se dotad već dokazala svojim stručnim znanjima i profesionalnim vještinama – Franjo Pokaz, jedan od najvažnijih pokretača i organizatora glazbenoga života Slavanskog Broda sredinom 20. stoljeća.

zbor »Zvonimir« i Limena glazba »Željezničar«. Nakon Drugoga svjetskog rata osnivaju se radnička i omladinska kulturno-umjetnička društva: RKUD-i »Jedinstvo«, »Đuro Đaković«, »August Cesarec«, »Đuro Salaj« te OKUD-i »Marko Orešković« i »Ivo Lola Ribar«. Usp. Mihael FERIĆ: *Glazbena društva i glazbenici u Brodu na Savi i Slavanskom Brodu 1871. – 1971.*, Slavonski Brod: Diozit – Muzej Brodskog Posavlja, 2019.

³ Koncerte su, primjerice, održali bariton Pajo Grba i pijanist Lovro pl. Matačić (1936), violinist Ivan Pinkava i pijanist Marijan Lipovšek (1949) te Gradska filharmonija Osijek pod ravnanjem Lava Mirskog (1950). Usp. Državni arhiv u Slavanskom Brodu, Zbirka plakata, HR-DASB-348.

⁴ Prvu klavirsku školu 1905. je otvorila Dora Majeovski-Palme, a 1930. ju je nastavila voditi njezina kći Blanka Stopić. Uz njih, poduku iz klavira 40-ih je davala Zlata Fuchs, koja se potom zaposlila na Muzičkom tečaju. Usp. Zvonimir TOLDI: *101 brodska priča*, knj. 5, Slavonski Brod: Lasica – Muzej Brodskog Posavlja, 2021, 277-278.

Rođen je 26. studenog 1905. godine u tadašnjem Brodu na Savi.⁵ Pučku školu i Realnu gimnaziju završio je u rodnom gradu 1925. godine. Slavistiku je apsolvirao 1930. godine na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a 1932. godine završio je Muzičku akademiju u Zagrebu na Pedagoškom odjelu. Još kao student vodio je zborove i bio kapelnik u Ivanić-Gradu, a od 1933. do 1940. godine radio je u Učiteljskoj školi u Čakovcu. Godine 1940. vratio se u Slavonski Brod, gdje je do 1947. godine radio kao profesor u gimnaziji, a nakon toga do 1954. godine radio je kao profesor u Učiteljskoj školi. U međuvremenu, 1949. godine u Slavanskom Brodu osnovan je Muzički tečaj,⁶ koji je 1954. godine prerastao u Nižu muzičku školu. Od osnutka tečaja Pokaz je radio kao nastavnik, a od 1950. do 1954. vršio je dužnost upravitelja Muzičkog tečaja. Po osnutku Niže muzičke škole Pokaz postaje njezin prvi ravnatelj te je kao takav zaslužan za uvođenje funkcionalne muzičke pedagogije⁷ i širenje odjela škole. Dužnost ravnatelja obnašao je do umirovljenja 1970. godine. Tijekom 60-ih godina predavao je na izvanrednom studiju predmetne nastave glazbene kulture te na studiju razredne nastave na Pedagoškoj akademiji u Slavanskom Brodu.

Pedagoškom pozivu posvetio se s velikom ozbiljnošću, no njegova strast prema glazbi puno je širih okvira. U njegovoj je ostavštini sačuvan niz skladbi za različite sastave (uglavnom zbarske i popijevke) te aranžmani koje je priređivao za potrebe nastave.⁸ Nastupao je kao bariton i orguljaš, uspješno vodio zborove »Davor«, »Jedinstvo« i »Marko Orešković« te pisao kritičke osvrtne za *Brodski list*. Sve to svjedoči o njegovu nepresušnom entuzijazmu usmjerenom k podizanju razine glazbene kulture lokalne sredine.

Osobito je važna njegova dužnost predsjednika Odbora za gostovanja, što također odražava njegovu pedagošku motivaciju i želju da profesionalne umjetnike i ansamble približi široj publici. Franjo Pokaz preminuo je 19. veljače 1979. godine.

⁵ Grad je nosio ime Brod na Savi do 1934. godine kada je za vrijeme mandata gradonačelnika Henrika Duffeka promijenio ime u Slavonski Brod. Usp. Zapisnik od 16. marta 1934. [...] br. 3859/34, Državni arhiv u Slavanskom Brodu, Fond Gradsko poglavarstvo Slavonski Brod 1918-1941, HR-DASB-6, <<https://dasb.hr/wp-content/uploads/2020/12/SB-PROMJENA-IMENA-1934>> (pristupljeno 7. 1. 2025).

⁶ Muzički tečaj započeo je s radom 1. rujna 1949. godine i neposredan je prethodnik osnivanju glazbene škole. Nakon što je godinu dana njegov upravitelj bio Branko Rakijaš, tu je dužnost 1. listopada 1950. preuzeo Franjo Pokaz. Usp. Državni arhiv Slavonski Brod, Fond Osnovne muzičke škole *Ivan Zajc*, HR-DASB-164, Zapisnici Muzičkog tečaja.

⁷ Metoda poučavanja glazbe koju je utemeljila Elly Bašić (Glazbeno učilište Elly Bašić u Zagrebu i Glazbena škola Slavonski Brod jedine su škole u Hrvatskoj koje rade prema ovoj metodi).

⁸ Osobne dokumente, notne zapise i nastavne materijale Pokaz je ostavio Josipu Jerkoviću, koji je ostavštinu predao Muzeju Brodskog Posavlja.

3. Odbor za gostovanja u Slavonskom Brodu

3.1. Osnivanje i djelatnost

Prema zapisima Franje Pokaza, »Odbor djeluje od 16. studenog 1953. godine«⁹ u sklopu Savjeta za kulturu i prosvjetu Narodnog odbora gradske općine SlavonSKI Brod. »Od godine 1953. do kraja 1961. vršio sam organizaciju koncerata i dramskih gostovanja u Slav. Brodu, te sam bio samo novčano nagrađen 1958. s St. din. 10.000, jer sam tu djelatnost vršio besplatno.«¹⁰ Uvidom u korespondenciju u njegovoj ostavštini te pregledom članaka objavljenih u *Brodskom listu* možemo zaključiti da je od osnutka do 1959. godine bio predsjednik Odbora, a potom do kraja 1961. godine njegov tajnik.¹¹ U Izvještaju o radu Narodnog odbora za 1953. godinu piše: »Da bi se građanima omogućilo potrebno kulturno umjetničko izživljavanje, savjet je oformio odbor za gostovanja, koji imade zadatak da ugovara gostovanja sa najboljim umjetnicima i umjetničkim grupama.«¹² No, ni u Izvještaju ni u Zapisnicima iz 1953. godine nije spomenuto tko su bili članovi Odbora.

Odbor za gostovanja osnovan je s ciljem obogaćivanja kulturne ponude grada, a njegovi zadatci uključivali su planiranje i koordinaciju događaja, osiguravanje financijskih sredstava te promociju kulturnih programa. Funkcija Odbora bila je usmjerena na obrazovanje publike, prosvjećivanje naroda i povećanje dostupnosti kulturnih sadržaja. S obzirom na to da je riječ o periodu nakon Drugoga svjetskog rata, postojala je potreba za kulturnom obnovom i jačanjem društvene sloge kroz umjetnost i kulturu.

Tijekom pedesetih godina 20. stoljeća kulturna politika bila je snažno obilježena idejom približavanja kulture širokim narodnim masama, osobito radnicima i ruralnom stanovništvu.¹³ Nastojala se izbrisati razlika između tzv. »visoke« kulture (kojoj je pripadala i klasična glazba) i »niske« kulture, odnosno kulture zabave koja je bila bliža širokim slojevima stanovništva. Osnivale su se kulturno-prosvjetne ustanove poput domova kulture, knjižnica i amaterskih kazališta, a orga-

⁹ Zabilježeno u referatu od 14. veljače 1959. godine, no nije poznato kojim je povodom Pokaz pisao ili izložio ovaj referat. Usp. Muzej Brodskog Posavlja, Ostavština Franje Pokaza.

¹⁰ Zabilježeno u biografiji pisanoj na pisaćem stroju, s vlastoručnim potpisom Franje Pokaza, nepoznate datacije. *Ibid.*

¹¹ Za sezonu 1960/1961. predsjednik Odbora bio je Zdravko Krnić, tajnik Franjo Pokaz, a članovi Martin Kaminski, Josip Hajdinjak (predstavnik Doma JNA-a), Mira Pavše, Zvonko Štefanec, Radoslav Kern i Jašo Šprajc. Usp. M. St.: Plodonosan rad Odbora za gostovanja, *Brodski list*, 13 (1960) 31, 3.

¹² Usp. Izvještaj o radu Narodnog odbora gradske općine Slav. Brod, HR-DASB-20.

¹³ »Naročito je naglašena važnost kulturno-prosvjetnog rada u obrazovanju odraslih, jer je to važan preduslov za razvoj proizvodnih snaga i osposobljavanje radnog čovjeka za svestranu aktivnost u društvu. [...] Prema tome čitava kulturna, prosvjetna i školska djelatnost treba biti usmjerena podizanju kulturnog nivoa i proizvodno-tehničkih mogućnosti radnog čovjeka i osposobiti ga za stručnu i društvenu djelatnost.« Š.: Obrazovanje odraslih ozbiljan je zadatak kulturno-prosvjetnog djelovanja, *Brodski list*, 8 (1955) 47, 4.

nizirale su se i razne radničke kulturne aktivnosti. Kultura se shvaćala kao sredstvo obrazovanja, ideološkog oblikovanja i društvenog napretka, pa je naglasak bio na kolektivnom djelovanju i popularizaciji umjetnosti među najširim društvenim slojevima. Djelovanje Odbora za gostovanja treba promatrati i u svjetlu socijalističke kulturne politike 50-ih godina 20. stoljeća, kojoj je cilj bio oblikovati »harmonično obrazovanog čovjeka budućnosti«,¹⁴ odnosno kulturno osviještenog i aktivnog sudionika društvenog života. Pritom se ističe važnost glazbe i naglašava njezina društvena i humanistička vrijednost. Organizacijom gostovanja priznatih profesionalnih umjetnika Odbor je nastojao omogućiti kulturne događaje visoke kvalitete najširim slojevima stanovnika grada i okolice. Djelovanje Odbora pridonijelo je širenju kulturnih horizonata i jačanju društvene povezanosti kroz umjetnost.

Odbor za gostovanja započeo je svoje djelovanje s izraženim entuzijazmom, no tijekom godina suočavao se s određenim poteškoćama ponajprije financijske naravi. U referatu iz 1959. godine Franjo Pokaz navodi kako je Odbor doživio zastoj u radu 1955. i 1956. godine zbog izostanka financijske potpore Narodnog odbora. Kao posebno uspješne ističe 1954. i 1957. godinu, kada je rad bio stabilan i programski intenzivan. Pokaz navodi da su se iz istih sredstava financirala tri dramska gostovanja u 1958. godini, dok je za još četiri dramska gostovanja i jedan koncert financijsku potporu pružio Savjet za nauku i kulturu NRH. Ipak, iste godine Odbor ponovno nije dobio planirana sredstva, zbog čega je prema Koncertnoj poslovnicu NRH ostao dužan 62 000 dinara. »Odboru za gostovanje treba osigurati financijska sredstva, kako bi mogao ostvariti kvalitetna gostovanja sa određenom repertoarnom politikom«, zaključio je Pokaz.

3.2. Pregled suradnji i gostovanja

Glavna područja djelovanja Odbora za gostovanja obuhvaćala su glazbena i dramska gostovanja.¹⁵ Budući da je Odbor osnovan u jesen 1953. godine, u prvoj sezoni nije bilo moguće ostvariti veći broj programa. Ipak, već prvi organizirani koncerti jasno pokazuju umjetnički smjer i kriterije kojima se Odbor želio voditi.

Među prvim gostovanjima ističu se nastupi basa Tomislava Neralića uz klavirsku pratnju Mladena Raukara te baritona Vladimira Ruždjaka uz klavirsku pratnju Vladimira Seljana. Riječ je o tada istaknutim mladim glazbenicima na početku karijere koja će kasnije dosegnuti značajne nacionalne i međunarodne uspjehe. Ovakav odabir izvođača pokazuje da je Franjo Pokaz od samoga početka zagovarao visoke umjetničke standarde pri oblikovanju programa gostovanja.

¹⁴ V. Prilog 3.

¹⁵ S obzirom na to da se u razdoblju od 1953. do 1961. nije kontinuirano vodio detaljan popis gostovanja, za potrebe ovoga rada nije se sastavio potpuni popis gostujućih umjetnika s repertoarom, nego se pružio sažet pregled suradnji i gostovanja.

Istodobno, ova su gostovanja označila početak plodne suradnje Odbora s kulturnim institucijama i djelatnicima u Hrvatskoj i drugim republikama bivše Jugoslavije, čime se uspostavila mreža kontakata koja će u sljedećim godinama imati važnu ulogu u razvoju kulturnog života Slavenskog Broda.

Pregled članaka objavljenih u *Brodskom listu* i korespondencije (dopisa, dopisnica i pisama) sačuvane u Pokazovoj ostavštini pruža dobar uvid u programsko poslovanje Odbora.

U 1954. godini među najistaknutijim programima bilo je *Veče baleta i operetnih arija*, u izvedbi opernih pjevača Ruže Cvjetičanin i Franje Paulika te baletnih prvaka Zlate Lanović i Zvonimira Tajzla uz klavirsku pratnju Stanka Šimunića, te koncert s fragmentima iz opere *Nikola Šubić Zrinjski* u izvedbi prvaka Opere HNK-a iz Zagreba (Ivan Francl, Vilma Nožinić, Vera Grozaj, Franjo Paulik, Drago Bernardić i Stjepan Šajfar uz klavirsku pratnju Stanka Šimunića). Zagrebačko gradsko kazalište »Komedijska« izvelo je operetu *Poljačka krv* Oskara Nedbala, a gostovanje zagrebačke Akademije za kazališnu umjetnost s komedijom *Zamor* u režiji Vlade Habuneka omogućilo je publici uživanje u izvedbama mladih talenata.

Godine 1955. gostovali su Narodno kazalište iz Slavenske Požege (*Hasanaginica* u režiji Vida Fijana), Narodno pozorište iz Beograda (*Kad se žena osvećuje* u režiji Vladete Dragutinovića) te Zagrebačko dramsko kazalište s izvedbom Molièreova *Don Juana* u režiji Koste Spajića. Od glazbenih programa najupečatljiviji je bio nastup Zagrebačkih solista. Koncertom Zlatka Balijske, violina, Milana Nagyja, violončelo, i Stjepana Radića, klavir (program: Beethoven, Vivaldi, Turina i Chopin) krajem 1956. godine započinje bliska suradnja s Koncertnom poslovnicom NRH.

Prema izvorima, 1957. godina bila je najbogatija gostovanjima. U sezoni 1957/1958. Odbor uvodi mogućnost upisa pretplate, a time i povoljnije cijene programa. Među značajnijima bilo je gostovanje Osječkog kazališta s predstavom *Umorstvo po narudžbi* te koncert Josipa Klime, violina, Milivoja Belavića, bariton, i Ranka Filjka, klavir. Zagrebačko dramsko kazalište izvelo je dramu *Svoga tela gospodar* u režiji Branka Gavella i Ljudevita Gajića, Kazalište lutaka predstavu *Kekec* u režiji Vojmila Rabadana, a važan koncertni program ostvario je Zagrebački kvartet uz pijanista Ranka Filjka (program: Dvořák, Čajkovski, Suk, Brahms, Schumann, Marcello, Haydn). *Veče šansona i romansa* priredili su prvaci riječke Opere Irma Demoris, Jana Puleva, Gino Bonelli i Franjo Godec uz pratnju Alessandra Peterinija. Prvaci Zagrebačkoga gradskog kazališta »Komedijska« Melita Kunc i Slaven Smodlaka te uz njih prvaci Baleta HNK-a iz Zagreba Sonja Kastl i Drago Boldin uz pratnju Zdenka Peharde dodatno su obogatili kulturnu ponudu, a prvaci zagrebačke Opere Mica Glavačević, Milivoj Belavić i Miljenko Grozdanić uz pijanista Mladena Raukara izveli su arije talijanskih i slavenskih opernih skladatelja 19. stoljeća.

U 1958. godini Odbor nije dobio financijsku podršku, pa su gostovanja bila rijetka. Pjevači Melita Kunc i Slaven Smodlaka te baletni par Nevenka Biđin i Damir Novak uz klavirsku pratnju Stanislava Opermana iz zagrebačke Opere

izveli su skladbe Albinija, Lhotke i Borodina. U 1959. godini ističe se koncert solista osječke Opere uz klavirsku pratnju Lava Mirskog te *Muzičko večer* violinista Ive Kviringa i pijanista Ranka Filjka. U 1960. godini jedan od najvažnijih događaja bio je nastup Zagrebačke filharmonije pod ravnanjem Milana Horvata. Tijekom 1961. godine Zagrebačko dramsko kazalište izvelo je komediju *Dundo Maroje* u režiji Mladena Škiljana, osječka Opera priredila je *Madame Butterfly* pod ravnanjem Lava Mirskog te je gostovalo Narodno kazalište iz Banje Luke s Držićevom *Dubrovačkom vragolijom* u režiji Vojmila Rabadana.

Većina korespondencije sačuvane u Pokazovoj ostavštini potvrđuje da je glavni komunikacijski put vodio prema Koncertnoj poslovnici NRH, koje je direktor bio Vojko Kiš. Štoviše, Pokaz i Kiš nadrasli su poslovnu suradnju te ostvarili blizak prijateljski odnos.¹⁶ Svojim radom Odbor je postavio temelje za daljnji razvoj kulturnog života u Slavonskom Brodu te je usprkos financijskim teškoćama uspio održati kvalitetu ponude na visokoj razini. Iako je Pokaz bio ključna figura, ništa od ovoga ne bi bilo izvedivo bez podrške grada i drugih kulturnih radnika, pa i entuzijasta, diljem bivše Jugoslavije.¹⁷

Repertoarna politika Odbora za gostovanja bila je usmjerena na predstavljanje reprezentativnih glazbenih djela baroka, klasicizma i romantizma, kao i na izvedbe aktualnih drama i komedija, čime se ostvarivala sinteza povijesnoga nasljeđa i suvremenih umjetničkih tendencija. Takav izbor programa imao je edukativnu i estetsku funkciju potičući razvoj glazbenog ukusa publike te omogućujući povezivanje s različitim glazbenim i scenskim izrazima koji obuhvaćaju širok spektar ljudskih emocija i iskustava.

U okviru programa bili su zastupljeni dramski i komični komadi, lutkarske predstave, predstave za djecu, operete, koncertne izvedbe opera, koncerti s baletnim točkama, orkestralni nastupi te komorni koncerti u raznim instrumentalnim i vokalno-instrumentalnim kombinacijama. Odbor je tako sustavno nastojao obuhvatiti različita područja kulturnog i izvedbenog stvaralaštva, ali i raznoliku publiku, pridonoseći oblikovanju bogatog i dinamičnog kulturnog života grada.

Kvaliteta izvedbe uvijek je bila u prvome planu, a to je vidljivo i kada je riječ o programima popularnijega karaktera. Primjerice, u najavi gostovanja osječkih opernih pjevača istaknuto je: »[...] program je raznolik i bogat sadržajem i izvođačima. Ljubitelji zabavne muzike imat će prilike čuti popularne operetne napjeve iz poznatih opereta: *Zemlja smiješka*, *Grofica Marica*, *Mala Floramye*, *Ptičar* i dr. u kvalitetnom izvođenju istaknutih opernih pjevača.«¹⁸ Umjetnici su često, uz glavnu izvedbu koncertnog ili kazališnog programa, u istome danu održavali dodatnu izvedbu namijenjenu učenicima (osnovnih škola, Muzičke škole ili Učiteljske škole) ili radnicima (poduzeća Đuro Đaković, Drvne industrije Slavonija). Dola-

¹⁶ V. Prilog 1.

¹⁷ V. Prilog 5.

¹⁸ ***: Gostovanje članova opere Narodnog kazališta Osijek, *Brodski list*, 12 (1959) 1, 3.

zeći u Slavonski Brod, umjetnici su najčešće putovali vlakom, no 1958. godine zabilježen je slučaj kada su zagrebački prvaci doputovali automobilom. S obzirom na to da je Pokaz bio ravnatelj Muzičke škole, ulaznice za programe uglavnom su se prodavale u njezinu tajništvu.

3.2. Primjer dobre prakse – Zagrebački solisti

»Ne treba se čuditi velikom porastu interesa za muziku nakon drugog svjetskog rata. Potreba za muzikom raste, muzika prodire i u najmanja mjesta. Novo nastali komorni sastavi pružaju svojim muziciranjem najviša muzička dostignuća.«¹⁹

Ova misao Antonija Janigra jasno opisuje kontekst poslijeratnoga razdoblja, u kojemu su nastali Zagrebački solisti i u kojemu je djelovao Odbor za gostovanja u Slavenskom Brodu.

Zagrebački solisti osnovani su 1953. godine u sklopu Radio-televizije Zagreb pod umjetničkim vodstvom violončelista Antonija Janigra. U nedjelju, 22. svibnja 1955. godine, tek godinu dana nakon inauguracijskog koncerta u Bjelovaru 5. siječnja 1954, Zagrebački solisti održali su »muzičko veče« u punoj dvorani Gradskoga kazališta u Slavenskom Brodu. Uz ansambl nastupila je solistica Li Stadelmann iz Münchena, koja je na vlastitu čembalu izvela Koncert u d-molu Johanna Sebastiana Bacha. Na programu su bili i *Concerto grosso* u D-duru Arcangela Corellija, *Žalobna muzika* Paula Hindemitha sa solistom na violi Stefanom Passaggiom te *Divertimento* u F-duru, KV 138, Wolfganga Amadeusa Mozarta. Zagrebački solisti odsvirali su i dva dodatka, Corellijev *Badinerie* i treći stavak Mozartova *Divertimenta*. Publika je imala priliku čuti raznovrstan repertoar koji je obuhvaćao različita glazbeno-stilska razdoblja, a koncert je bio upotpunjen i izvedbom rijetko zastupljenog instrumenta – čembala, što je u lokalnom kontekstu predstavljalo osobitu vrijednost. Edukativni aspekt bio je dodatno naglašen činjenicom da je Stadelmann sljedećega dana održala prezentaciju čembala studentima Učiteljske škole, što jasno pokazuje Pokazovu orijentaciju prema obrazovnoj dimenziji glazbenih gostovanja.

Zagrebački solisti još jednom su gostovali u Slavenskome Brodu. Bilo je to početkom listopada 1960. godine. Tom su prilikom na repertoaru bila djela Antonija Vivaldija, Luigija Boccherinija, Arcangela Corellija, Josepha Haydna i Wolfganga Amadeusa Mozarta.²⁰ »Posebno zadovoljstvo pružio je publici Antonio

¹⁹ Erika KRPAN (ur.): *Zagrebački solisti, 50 zlatnih godina 1954. – 2004.*, Zagreb: Zagrebački solisti – Cantus, 2003, 27.

²⁰ U članku »Velika umjetnost«, objavljenom u *Brodskom listu* nakon održanoga gostovanja, navedena su imena skladatelja na programu, ali ne i naslovi izvedenih skladbi. ***: Velika umjetnost, *Brodski list*, 13 (1960) 36, 4.

Janigro kada je nastupio kao solista na violončelu, a Jelka Stanić u koncertu za violinu muzicirala je delikatno, podredivši poetici najosjetljivije tonske nizove.«²¹

Za grad poput Slavenskog Broda čak dva gostovanja Zagrebačkih solista u relativno kratkome vremenskom razdoblju od velikog su značenja. Ansambl je tada bio na vrhuncu umjetničkoga stvaralaštva i u fazi intenzivne izgradnje međunarodnog ugleda, a ime Antonija Janigra bilo je prepoznatljivo u glazbeničkim krugovima. Upravo se razdoblje od osnutka ansambla do Janigrova odlaska iz Zagreba često naziva »Janigrovom erom«, što dodatno naglašava važnost njihove prisutnosti u kulturnom životu manjih sredina. Prepoznati i iskoristiti ovakvu priliku mogli su samo glazbeno obrazovani i organizacijski sposobni pojedinci kakav je bio Franjo Pokaz, ključna osoba i predvodnik Odbora za gostovanja.

4. Zaključak

Odbor za gostovanja, predvođen Franjom Pokazom u razdoblju od 1953. do 1961. godine, imao je iznimnu ulogu u organizaciji kulturnih događaja koji su znatno unaprijedili i obogatili kulturni život Slavenskoga Broda sredinom 20. stoljeća. Unatoč povremenim financijskim teškoćama koje su u pojedinim godinama otežavale rad, usmjerenost na visoku razinu kvalitete glazbenih i kazališnih programa ostala je trajna orijentacija Odbora. Tijekom njegova djelovanja u Slavenskome Brodu gostovali su brojni ugledni umjetnici, ansambl i kazališne kuće iz Hrvatske i drugih republika tadašnje Jugoslavije. Sustavnom organizacijom koncertnih i kazališnih programa vrhunske umjetničke kvalitete Odbor je lokalno proizvodio ideju demokratizacije kulture i kulturnog prosvjeđivanja.

Na konceptima koje je sredinom 20. stoljeća provodio Franjo Pokaz kao predsjednik Odbora temeljila se kasnija djelatnost Centra za kulturu Radničkog sveučilišta »Đuro Salaj« (od 1972) te Kazališno-koncertne dvorane »Ivana Brlić-Mažuranić« (od 1994), čime je Pokazova vizija dobila institucionalni kontinuitet.

U pregledu odabranih gostovanja i suradnji jasno se iščitavaju težnja za profesionalizacijom glazbenog i kazališnog života, poslijeratni obrazovni i kulturni ideali, kao i želja za kvalitetnim programima dostupnima široj publici. Primjer gostovanja Zagrebačkih solista, ansambla na vrhuncu umjetničkog stvaralaštva pod vodstvom Antonija Janigra, ilustrira razinu ambicija i organizacijskih sposobnosti Odbora.

Unatoč postignućima, određena pitanja ostaju otvorena i predstavljaju poticaj za daljnja istraživanja. Dosadašnjim radom nije se utvrdilo tko su bili ostali članovi Odbora, kao ni okolnosti njegova djelovanja nakon 1961. godine, odnosno je li rad Odbora u potpunosti prestao ili se nastavio u nekom drugom obliku. Buduća istra-

²¹ ***: Velika umjetnost, *Brodski list*, 13 (1960) 36, 4.

živanja mogla bi pridonijeti dubljem razumijevanju širega kulturnog konteksta Slavenskog Broda i razvoja institucionalnog okvira kulturnoga života grada u drugoj polovici 20. stoljeća.

IZVORI I LITERATURA

IZVORI:

Državni arhiv u Slavenskom Brodu (DASB)

Fond Narodni odbor gradske općine Slavenski Brod, HR-DASB-20: Zapisnici NOGO 1952. i 1953, Izvještaji o radu NOGO 1950-1954.

Fond Osnovna muzička škola *Ivan Zajc* Slavenski Brod, HR-DASB-164: Zapisnici Muzičkog tečaja, Dokumentacija Odbora za gostovanja

Fond Gradsko poglavarstvo Slavenski Brod 1918. – 1941., HR-DASB-6: *Zapisnik od 16. marta 1934. spisan u gradskoj vijećnici vatrogasnog doma o skupštini gradskog zastupstva sazvanoj pozivom od 14/III. 1934. br. 3859/34*, <<https://dasb.hr/wp-content/uploads/2020/12/SB-PROMJENA-IMENA-1934.pdf>> (pristupljeno 7. 1. 2025).

Zbirka plakata (serija Kultura), HR-DASB-348

Glazbena škola Slavenski Brod

Arhivski dokumenti Glazbene škole

Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje

Brodski list (1953-1961), Slavenski Brod

Muzej Brodskog Posavlja, Slavenski Brod

Ostavština Franje Pokaza (dar Josipa Jerkovića), bez inv. broja

LITERATURA:

***: Gostovanje članova opere Narodnog kazališta Osijek, *Brodski list*, 12 (1959) 1, 3.

***: Velika umjetnost, *Brodski list*, 13 (1960) 36, 4.

***: Veliki uspjeh ansambla Zagrebačkih solista, *Brodski list*, 8 (1955) 21, 3.

DUDA, Igor (ur.): *Stvaranje socijalističkoga čovjeka. Hrvatsko društvo i ideologija jugoslavenskoga socijalizma*, Zagreb: Srednja Europa – Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, 2017, <<https://www.unipu.hr/images/50020390/Duda%20ur.%20Stvaranje%20socijalistickoga%20čovjeka%20-%20zbornik.pdf>> (pristupljeno 20. 10. 2025).

FERIĆ, Mihael: *Glazbena društva i glazbenici u Brodu na Savi i Slavenskom Brodu 1871. – 1971.*, Slavenski Brod: Diozit – Muzej Brodskog Posavlja, 2019.

JERKOVIĆ, Josip: Franjo Pokaz (1905. – 1979.) – glazbenik svoje sredine, *Godišnjak Ogranka Matice hrvatske Slavenski Brod*, 6-7 (2005/06), 279-293.

KRPAN, Erika (ur.): *Zagrebački solisti: 50 zlatnih godina 1954. – 2004.*, Zagreb: Zagrebački solisti – Cantus, 2003.

- M. St.: Plodonosan rad Odbora za gostovanja, *Brodski list*, 13 (1960) 31, 3.
- MARKOVIĆ, Mirko: *Brod: kulturno-povijesna monografija*, Slavonski Brod: Matica hrvatska, Ogranak Slavonski Brod, 1994.
- POKAZ, Franjo: Gostovanje Vladimira Ružđaka, *Brodski list*, 7 (1953) 46, 5.
- Š.: Obrazovanje odraslih ozbiljan je zadatak kulturno-prosvjetnog djelovanja, *Brodski list*, 8 (1955) 47, 4.
- TOLDI, Zvonimir: *101 brodska priča*, knj. 3, Slavonski Brod: Posavska Hrvatska, 2015.
- TOLDI, Zvonimir: *101 brodska priča*, knj. 4, Slavonski Brod: Lasica – Muzej Brodskog Posavlja, 2018.
- TOLDI, Zvonimir: *101 brodska priča*, knj. 5, Slavonski Brod: Lasica – Muzej Brodskog Posavlja, 2021.
- ŽIVAKOVIĆ-KERŽE, Zlata (ur.): *Zbornik radova sa znanstvenog skupa o Slavonskom Brodu u povodu 750. obljetnice prvoga pisanog spomena imena Broda*, Slavonski Brod: Hrvatski institut za povijest – Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Muzej Brodskog Posavlja, 2000.

PRILOZI

Prilog 1: Pismo Vojka Kiša upućeno Franji Pokazu (skenirani rukopis i prijepis), Muzej Brodskog Posavlja, Slavonski Brod, Ostavština Franje Pokaza (s dopuštanjem).

Dragi i zlatni moj druškane!

Kako vidiš – život nam nije lagan. Zato Ti se danas i ovako privatno obraćam. Ti imaš razumijevanja i zato se slažemo.

Teško je kuhati »na vodi« i uživati u tom jelu.

Za posljednju trupu imali smo više posla, nego za 3 koncerta pravih svjetskih umjetnika. Pred sam polazak, Šimunić je također odkazao (jer si mislio da on svira solo – 2 stvari!). Baritona je on uvrstio, jer je njegov štíćenik.

Iz Osijeka nas ganjaju za onu razliku. Pasarić stalno mijenja izjave. On želi i cijeni svoj mir! Svakome daje za pravo.

Daj predloži nešto, pa da ih skinem s dnevnog reda. Još su otvoreni računi i s ranijim gostovanjima. Svaki put veliki gubici.

Darko Lukić slomio je na zadnjem koncertu palac na 2 mjesta i nosi gips. Pratio je M. Radev i pao na pozornici – ipak je svirao do kraja.

Zato Ti za mart nudim eventualno: Zgb. Kvartet (umjesto Filipi-Lukić) ili si izaberi što hoćeš.

Izgleda, da ćemo 2. april u 17' i u 20' imati Louis Armstronga! (dolara 4.000 –)

Javi mi se čitljivo i opširno. Rukoljub Tvojoj gospođi, a Tebe voli i cijeni odani tvoj Vojko

16. II. of.

Drapi i plati svoj dnu, kane /
 Kako viditi - First nam nije
 lagam. Zato ti, se davis i ovako
 piva tu obracem. Ti mar rekunije-
 vaju i zato se slasiemo.
 Testo je kuhati "na vodi" i
 azivat u tom jelu.
 Za profeduju tupa imal 2000 vise
 foda, ufo za 3 koncerte prvi izjstak
 myj huta. Saed nam polarae, hmanir je
 talvoten bolkatoo (jer si mislio da se
 trina sub-2 stran'!). Benitosa je
 ba vristio, jer je vjeos s'kicent.
 72 07. jke nas gajiga ze
 fan nathika. Parari stabus neipuj-
 itiare. 07 tel. i cijeni broj nize
 frakome daje za pravo.

Sej predori nesto, pa da ik
 shinem a davorof reda. jo m
 tborani palun' i a namijim
 Istomijuna. Seaki put se baki
 Gabici. Lucie shinio je na taduka
 Darna Lucie shinio je na taduka
 koncertu palac na 2 mjesto i no
 97ji. Pratio je ti. Kader i pas
 porovic - ipse je tozica do kraj
 zato ti za mart medu
 loen'luah: Jb. varet / upeto
 F. riji - Lucie' i ti si itaberi sa
 holet.
 J. Hleda, da cemo 2. april u
 i u 20. marti Louis Armstrong
 / talere 4.000. - / 19. v. - i 07. rina
 Jan' m te i. 19. v. - i 07. rina
 Tebe

Prilog 2: Najavni plakat koncerta Vladimira Ruždjaka kao jednog od prvih programa u organizaciji Odbora za gostovanja (Državni arhiv u Slavenskom Brodu, Zbirka plakata, HR-DASB-348, s dopuštenjem) i osvrt na održani koncert autora Franje Pokaza, Gostovanje Vladimira Ruždjaka, *Brodski list*, 7 (1953) 46, 5.

Dvorana Gradskog kazališta u ponedjeljak 16. XI. 1953.

VEĆE PIJESAMA I ARIJA Početak
20 h.

VLADIMIR RUŽDJAK BARITON Narodnog kazališta u Zagrebu

Uz klavir: **VLADO SELJAN** Na programu autori: **Nändl, Caccini, Gretry, Gotovac, Leoncavallo, Borodin, Čajkovski, Rossini i Chopin**

Preprodaja karata dnevno u tajništvo Muzičke škole od 10-12 s. i dva s. prije početka koncerta - ULAZNE CIJENE: 70 do 60 dinara

Gostovanje Vladimira Ruždjaka
Dvorana Gradskog kazališta u ponedjeljak
16. XI. 1953. u 20 sati

Da bi se oživio kulturno-umjetnički život u našem gradu, naročito muzički, organizirao je Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu koncerte naših najboljih umjetnika uz vrlo niske popularne cijene. Tako je omogućen posjet našim najširim slojevima, a naročito omladini, da upoznaju našu muzičku kulturu kao i drugih naroda. Koncerti će se davati svakog mjeseca, a bit će zastupane sve oblasti muzičkog stvaranja pa i vedra muzika.

Tako je za ovaj mjesec angažiran naš najbolji koncertni pjevač i prvak zagrebačke opere Vladimir Ruždjak.

Ovaj mladi umjetnik je ne samo veliki pjevač evropskog formata nego i kompozitor i odličan pianista. S toga je i razumljivo da ovako snažna muzička ličnost uz naporan rad u operi dospje da sam nastudira samostalne koncerte visoko standardnih djela svjetske muzičke literature.

Evo lapidaran prikaz njegovog uspona: 1948. svršava visoku školu Muzičke akademije

i postaje član opere u Zagrebu. 1949. dobiva prvu nagradu u Ženevi na međunarodnom natjecanju muzičkih umjetnika. 1950. dobiva I. nagradu u Belgiji u natjecanju opernih pjevača do 30 god. starih. Iza toga slijedi 1951. g. koncert u Londonu pa u Parizu. Ove godine sudjeluje na Festivalu u Edinburgu u Engleskoj.

Naši će građani imati prilike čuti u obilnom programu pjesme, koje je pjevao u inozemstvu, pa crnačke duhovne pjesme, zatim dvije najnovije pjesme J. Gotovca iz »Gorskog vijenca«. U drugom dijelu programa pjevat će čuvene operne arije kao: Prolog iz »Pagliacci«, arije iz »Kneza Igora« od Borodina, »Pikove dame« od Čajkovskog, i Bravurozunu kavatinu iz Rossinijevog »Seviljskog brijača«.

Umjetnika prati poznati pianista Vlado Seljan, koji će posebno izvesti na klaviru Etudu i Scherzo h-mol od F. Chopina.

Prof. F. Pokaz

Prilog 3: Članci o dvama koncertnim gostovanjima Zagrebačkih solista u Slavonском Brodu: ***: Veliki uspjeh ansambla Zagrebačkih solista, *Brodski list*, 8 (1955) 21, 3 i ***: Velika umjetnost, *Brodski list*, 13 (1960) 36, 4.

Veliki uspjeh ansambla Zagrebačkih solista u Slavonском Brodu

U nedjelju, 22. V. 1955., u punoj dvorani Gradskog kazališta održali su muzičko veće Zagrebački solisti sa dirigentom Antoniom Janigrom. Kao solist gostovala je Li Stadelmann iz Minhena, koja je na vlastitom čembalu izvela od J. S. Bacha koncert d-mol i Corellijev Concerto grosso u D-duru. U drugom dijelu programa nastupio je kao solist na violi Stefano Passaggio, koji je izveo uz pratnju gudačskog orkestra Hindemithovu »Zalobnu muziku«. Osim toga izveden je još Mozartov Divertimento u F-duru K. V. 138. Mnogobrojna publika, oduševljena ovom visokokvalitetnom izvedbom, nije naprosto htjela da napusti dvoranu, te su umjetnici morali odsvirati još dva dodatka: Corellijev francuski ples »Badinerie« i treći stavak Mozartovoga Divertimenta D-dur.

Dvanaest majstora — gudača, za koje ne postoje tehnički problemi, izveli su ovaj program, koji stavlja velike zahtjeve na izvođače, vanredno precizno, ležerno i sa mnogo elegancije. Snažna muzička ličnost njihovog dirigenta Antonia Janigra unijela je mnogo svojeg vlastitog bogatog duha, da su djela starih maj-

stora postala pristupačna i najširim slojevima. Ova izvedba duboko je impresionirala sve prisutne i dokazala, da za shvaćanje i razumijevanje instrumentalne muzike starih majstora, nije potrebna visoka muzička kultura, kako to neki dokazuju, ispričavajući se da ne posjete takav koncert. Sve tehničke finese, koje su bile izrađene minuciozno do krajnjih granica, nisu bile same sebi svrhom u postizavanju efekta, nego su služile doživljavanju muzičkog djela u najvišem smislu.

Solistica Li Stadelmann bila je odličan partner ovoj savršeno uigranoj umjetničkoj cjelini, koja je svojom interpretacijom također kongenijalno surađivala s dirigentom i s ostalima, te uspjela ostvariti najviši domet reproduktivne muzičke umjetnosti. Ovo je veće, koje će se dugo pamtili i koje je besumnje najveći umjetnički događaj iza Oslobođenja u našem gradu.

Sutradan je ova simpatična i skromna umjetnica pokazivala na čembalu njegov mehanizam i odsvirala nekoliko skladbi za učeničke Učiteljske škole. Gosti su se neobično laskavo izrazili o našoj publici, koja je u najvećoj tišini i sa razumijevanjem pratila program.

MUZIKA

VELIKA UMJETNOST

Poznato je, da muzika ima istaknutu ulogu u formiranju harmonično obrazovanog čovjeka budućnosti. Ona budi topla osjećanja i izaziva estetske osjećaje. Istinska muzika — umjetnost, koja se obraća širokim masama, ima velik društveni sadržaj i visok humanizam. Stoga je treba što više približiti radnom čovjeku, prema onoj velikog Bethovena: Od srca k srcu... Koncert zagrebačkih solista, u organizaciji Odbora za gostovanje u Slav Brodu, uspio je pokušaj, da se ljubiteljima muzike pruže djela raznovrsna po stilu, a duboka po sadržaju. Uspjeh je postignut, a ovaj koncert je dokazao, da muzika i u pokrajini ne pripada maloj grupici esteta i snobova, nego da ljepote muzičke umjetnosti shvaćaju i široki slojevi građana.

U dvorani kina »Jadrans«, ispunjenoj do posljednjeg mjesta, zagre-

bački umjetnici muzicirali su prenutno, podređujući se predano i poletno umjetničkoj koncepciji istaknutog dirigenta Antonia Janigra. Čitav ansambl, interpretirajući A. Vivaldia, L. Boccerinija A. Corellia, J. Haydna, W. A. Mozarta, pokazao je izvanrednu muzikalnost i visoku tehničku spremu.

Posebno zadovoljstvo pružio je publici Antonio Janigro kada je nastupio kao solista na violončelu, a Jelka Stanić u koncertu za violinu muzicirala je delikatno, podređujući poetici najosjetljivije tonske nižove.

Publika je toplo pozdravila svaku točku koncerta sa iskrenom željom, da se još koji put sretno sa Antoniom Janigrom i članovima Ansambla zagrebačkih solista. Još jedamput: bio je to koncert, koji se ne zaboravlja.

Prilog 4: Pregled gostovanja u 1957. godini s dodatkom pregleda gostovanja od 1. svibnja 1957. do 1. lipnja 1958. godine na kojima je ostvaren deficit, Državni arhiv u Slavonskom Brodu, Fond Osnovna muzička škola *Ivan Zajc*, Dokumentacija Odbora za gostovanja, HR-DASB-164.6 (s dopuštanjem).

ODELO ZA GOSTOVANJE SLAV BROD				
P R E G L E D				
gostovanja u 1957 godini.				
red. br.	Održano dne:	vrst priredbe:	Izvođači:	Koliko priredbe:
1.-	11. II.	Koncert	Klima - Piljak- Belavić .	1.
2.-	17. III.	Akademija A F Ž.	Baletni par Z. Stepan-Boldin prof. Wondekar i Muzička škola Sl. Brod	1. <i>JKD. H F Z.</i>
3.-	11. III.	melodrama:	Bokay: "Njegova žena"-Osijek.	2.
4.-	3. Iv.	Popularni koncert za omladinu: /s predavanjem/	Seljan-klavir, Brajša-sopran, T. Tabaka-flauta, Z. Pomykalo-čelo i J. Pomykalo-klarinet.	2. Za sve srednje škole u mjestu.
5.-	8. Iv.	koncert:	M. Kunc-Smodlaka-Ljubinka Dekić i P. Obrijević klavir Šimunčić.	1.
6.-	15. Iv.	Komedija;	Dj. Salvestri: "Obećana nevjesta"/Nar. kazalište-Beograd/	1.
7.-	6. v.	Koncert:	Mica Odžić alt, T. Šestak-violina, F. Došek-klavir.	1. <i>Koncert</i>
8.-	13. v.	Drama:	S. Kolar: "Svoga tela gospodar" -zagrebačko dramsko kazal.	2.
9.-	20. v.	Popularni koncert za omladinu: /s predavanjem/	Opera u XIX. stoljeću	2, za gimnaziju i Narodno sveučilište. <i>Društvo</i>
10.-	5. VI.	Dječji - igrokaz:	Lutkar-kazalište zgb. "Kekec"	4.
11.-	16. IX.	Koncert:	Zagrebački kvartet. Klima-Šestak-Stanić-Kifer i Piljak klavir.	1.
12.-	21. X.	Koncert s baletom:	M. Kunc - Smodlaka, Sonja Kastl- P. Boldin.	1.

P R E G L E D.		
gostevanja u Slav.Bredu od 1.v.1957 - 1. VI. 1958. godine.		
6. v. Koncrt.peslev.	Selisti: A.Gdžić -alt, T.Kešak -viol. F.Dešek -kl.	Deficit: 25.000.Din
20. v. Društvo prijat. muzike. 2. priredba.	Selisti: M.Glavačević, M.Belavić, M.Grezdanić i M.Baukar.	Deficit: 25.000.
16. IX. Koncrt.peslev.	Kvartet: Klima - Kešak - Stranić Kiefer i R. Filjak.	Deficit: 29.000
21. X. Koncrt.peslev. s balet.	Koncrt: M.Kunc - Smedlaka, S.Kastl- Beldin,	Deficit: 20.000
6. XI. 2. priredba	Akademija u čast Oktob.revolucije M.Glavačević -sopran, Kukuljević -bariten M.Baukar -kl.	Deficit: 25.000
9. XII.	Koncrt: Riječke opre: Benelli, Demeris, Paleva, Gedec i Peterini.	Deficit: 22.000
27. XII.	Akademija: Otkriće spomen pleče Dj.Dj. Žepčić - sopran, Bernardić-bas, M.Baukar-kl.	Deficit: 25.000.

Slav.Bredu, dne 4.VI.1958.-

Predsjednik
Odbora za gostevanje:
Franjo Bekaz, prof.

prof. Franjo Bekaz

Prilog 5: Popisi pošiljatelja dopisa, dopisnica i pisama upućenih Franji Pokazu koji se odnose na dogovore povezane s organizacijom gostovanja umjetnika (u korespondenciji je i nekoliko dopisa koje upućuje Franjo Pokaz); većina korespondencije sačuvala se u Fondu Osnovna muzička škola *Ivan Zajc* Slavonski Brod (Dokumentacija Odbora za gostovanja, HR-DASB-164.6), a dva dopisa i jedno pismo nalaze se u Ostavštini Franje Pokaza u Muzeju Brodskog Posavlja.

Popis ustanova s potpisom osoba koje upućuju dopis, dopisnicu ili pismo²²

NAZIV USTANOVE	OSOBE U POTPISIMA	BROJ DOKUMENATA
Udruženje muzičkih umjetnika Hrvatske – Koncertna poslovnicu NRH	Vojko Kiš (direktor), Josip Stojanović (direktor)	37
Odbor za gostovanja	Franjo Pokaz (predsjednik)	9
Zagrebačko dramsko kazalište	Zdenko Škrgatić, Pero Budak (direktor), Vlasta Balen (tajnica)	7
Društvo prijatelja muzike – Muzička omladina	Branko Molan (tajnik), Tatjana Kersnić (tajnica)	6
Jugoslavensko dramsko pozorište Beograd	Nikola Majstorović (predstavnik), Radivoje Ranisavljević (predstavnik)	3
Narodno pozorište Beograd	Vladeta Dragutinović (predstavnik)	1
Narodno kazalište Zagreb	Tito Strozzi	1
Narodno kazalište Osijek	Stevan Mađarac (šef propagande)	1
Atelje 212, Beograd	Nela	1
Narodno pozorište Sarajevo	Mile Pani (pomoćnik direktora)	1
Gradsko kazalište lutaka, Zagreb	Marijan Novak (tajnik)	1

Popis osoba koje upućuju dopis, dopisnicu ili pismo

OSOBA U POTPISU	BROJ DOKUMENATA	OSOBA U POTPISU	BROJ DOKUMENATA
Dušan Trbojević	2	Franjo Paulik	1
Miroslav Čangalović	2	Geno Senečić	1
Vladeta Dragutinović	2	Vladimir Seljan	1
Vojko Kiš	2	Bogdan Dimitrijević	1
Andrej Preger	1	Borivoj Šembera	1
Neda Jevđenijević	1	Vlado Leib	1
Zvonimir Tajzl	1	Tito Strozzi	1
Tomislav Neralić	1	Mladen Pozajić	1
Karlo Klima	1	Franjo Pokaz	1
Slavko Midžor	1		

²² Napomena: Tri potpisa na dokumentima nije bilo moguće prepoznati.

*Summary***IN THE NAME OF THE MAN OF THE FUTURE: THE ROLE OF THE GUEST PERFORMANCES COMMITTEE IN THE CULTURAL LIFE OF SLAVONSKI BROD (1953–1961)**

The Guest Performances Committee was established in 1953 as part of the Council for Education and Culture of the People's Committee of the City Municipality of Slavonski Brod. The Committee organized guest performances of professional musical and theatrical artists and ensembles which significantly enriched the city's musical and cultural offerings. Musician and pedagogue Franjo Pokaz served as both president and later secretary of the Committee. Through his efforts cooperation was established with numerous artists and theatrical companies from Croatia and the other republics of the former Yugoslavia. This work especially highlighted two concert visits by the Zagreb Soloists. Although financial difficulties occasionally complicated its activities, the Committee consistently prioritized maintaining a high-quality programme.